

Settembru 2017

MAL 1030 Ir-Regoli tal-Kitba Maltija fil-Prattika 1

It-Tnejn 11 ta' Settembru 2017

Il-hin għall-qari u n-noti: 8:30–8:35 Il-hin tal-eżami: 8:35–10:35

F'dan l-eżami l-istudenti la jistgħu jużaw dizżjunarji u lanqas kotba oħra.

Wiegeb iż-żewġ taqsimiet.

- A.** Sib l-iżbalji ortografiċi f'dawn iż-żewġ siltiet, hożż sing taħthom u kkoreġihom billi tikteb il-kelma shiha fil-verżjoni t-tajba bl-aħmar fl-ispazju ta' fuqhom. [90 marka]

Silta 1

KRUHAT

Mhux żgur laħqu għaddew għaxar sekondi mindu ċempilt il-qanpiena, li l-bieb ma nfetaħx beraħ. Quddiem i tfaċċa Fidel Castro: xuxa goffa **mitluqa** tikber **ghal** riħha, baffi selvaġġa, qmis u xorz tal-kaki, beritta maħmuġa u nofs sigarru mitfi.

“**Għaddi**, John,” qalli minn wara l-baffi. “Ibqa’ diehel!”

Infxilt **kemxejn** għax, peress li qatt ma kont rajtu qabel, ma **stennejtux** se jsejjahli b’ismi.

“Hu paċenzja **stennieh** ftit hawn għax għadu qed jieħu xawer. Dak idum għomor jitbaħbaħ ... lanqas li kien Esther Williams!”

Fetaħli l-bieb tas-solott u poġġejt bilqieghda fuq l-ewwel pultruna li lmaht, nithasseb din Esther Williams min setgħet kienet.

Kont fl-ewwel sena tal-Junior College u hemm sirt naf lil Amante Scicluna. Dik il-ħabta kont għadni **magħluq** fija nnifsi u ma kontx nagħmel ħbieb malajr. Mid-dehra, f’din il-ħaġa Amante kien **agħar** minni u, bħal żewġ aljeni li waqgħu fuq wiċċ id-dinja bi żball, spiċċajna

flimkien. Izda bejnietna kien hemm differenza gmielha: waqt li jien kelli l-hila nisfuma fl-isfond u nirrendi ruhi **invizibbli** (l-għalliema jintebħu bija wara xahrejn, u shabi aktar jaslu jindunaw **bija** li kieku kont wirdiena), Amante kien jiġbed fuqu anki l-hars tad-dubbien.

Sa mill-ewwel jumejn tal-kulleġġ, lil Amante laqqmuh il-Qluġh! Xejn ma kien laqam oriġinali ... fostna l-istudenti, il-kreattività kienet skarsa sewwa. Izda għal par widnejn grotteski bħal ta' Amante, naħseb li lanqas Shakespeare nnifsu ma kien **jirnexxilu** jsib **tixbiha** aħjar. Għax widnejn Amante mhux biss kienu akbar mill-pali ta' jdejh, imma kienu sporguti 'l barra kartabun ma' wiċċu. Illum jiġuni f'moħħi laqmijiet aktar eċitanti: Dixx ta' Satellita, Dumbo, Billboard, Tennis Racket ... imma dik il-habta l-Qluġh twieled b'mod spontanju u hadd ma kkontestah. Izda **jkolli** ngħid li Amante Scicluna kellu ħafna aktar ma' **xiex** wieħed seta' jqabbad difrejh. Kellu xedaq ġgantesk li **jgiegħlek** tistħajjel li meta kien għadu f'guf ommu, dan ix-xedaq kien ħa gost jikber ... u baqa' jikber u jikber sa ma ħalqu ma **wesgħux** aktar. Xofftejh dejjem stirati biex jippruvaw jostru dak is-saff snien ta' balena. U meta jidħak, ix-xedaq kien jiżbroffa 'l barra fi splużjoni, donnu ħiereġ għalik b'**theddida**. Imbagħad kellu l-għadmiet ta' ħaddejh imqabbzin u ppuntati, huġbejh magħqudin flimkien, folti daqs bugonvilla, għajnejh **imberrqin** u t-toqob ta' mnifsejh miftuħin daqs **zewġt ihluq**, tistenna li jekk tittawwal minnhom se tilmahlu l-mekkanizmu ta' moħħu. Amante tant kien ikrah, li fi kruhitu kien hemm bilanċ estetiku ... kruha **attraenti**; bħal donnha n-natura riedet issawwar kapolavur artistiku li **jħabbatha** mal-Mara Grotteska ta' Quentin Matsys u mal-figuri bizarri ta' Hieronymus Bosch. Imma l-qluġh ta' Amante kienu ħaduh ibahħar sat-Tempju ta' Salamun u minn hemm xorob l-għerf kollu li sab maħzun. Fizika, Kimika, **Bijoloġija**, Filosofija ... għal Amante kienu eħfef minn **logħba Snakes & Ladders**; u minħabba f'hekk, għal xi hadd bħali, li biex indaħħal xi ħaġa f'rasi kont nitqanzaħ daqslikieku kilt wiżna bajtar tax-xewk, il-ħbiberija ta' Amante kienet manna fid-**deżert**.

Konna qed naħdmu flimkien fuq proġett tas-Systems of Knowledge u dakinhar konna **miftehmin** li nagħmlu sagħtejn xogħol.

“Ingiblek xi haġa friska?” staqsieni missieru waqt li nehħa s-sigarru minn haġu u hares lejha bil-herra ... donnu ntebaħ f’salt li kien **intfielu**. Fid-dawl qawwi tal-linfa tas-salott, wiċċu seta’ jidher aħjar. Kellu l-istess huġbejn folti ta’ Amante, l-istess haċċbejn bl-għadmiet ippuntati, l-istess għajnejn **imberrqin**. Imma missieru kien ġurdien xih ... kien heba kollox wara moppa xuxa u baffi ta’ pirata.

Qatt ma kont dħalt f’salott bħal dak. Kullimkien kien ippakkjat bl-istatwetti, bl-inkwatri, bil-mirja, bil-minjaturi, bil-bukketi tal-ganutell, b’Home Sweet Home rrakkmata fuq il-bellus u mdendla mal-fetħa tal-bieb, b’labrador taċ-ċeramika akbar minn *great dane* għassa ġo rokna, *grandfather clock* faċċata tiegħu, *fireplace* tal-ġebbla Maltija kollu lavur, vażetti, gandlieri, plattini ... donnha l-*waterpaint* tal-ħitan kienet oġġett tal-**mistħija** u ħalfu li ma jhallux ċentimetru minnha mikxuf. Izda l-aktar li ġibidli l-attenzjoni kien l-ammont kbir ta’ ritratti ġol-*frames* tal-fidda li kien hemm mifruxa ma’ kullimkien. Tmienja fuq il-mejda tan-nofs, tużżana fil-*wallunit*, **erbgha** fuq tavolina tal-ġenb, sitta ġo hoġor it-tieqa, għaxra fuq il-*fireplace* ... kollha ritratti tal-familja, suwed u bojod, sepja jew tal-kulur. **Għaraft** ir-ritratt tal-preċett ta’ Amante, għarkopptejh iħares meżmerizzat lejn il-kamera, b’Ġesù fl-isfond, imwerwer mill-ġwienah ta’ widnejn it-tfajjel. Ritratt ieħor tat-tieg ta’ ommu u missieru, tistħajlu *clip* mill-film ta’ Shrek. Ritratt kannella ta’ xi bużnanna b’għajnejha maqlubin **donna** katavru lest għall-awtopsja. **Ucuħ** imkemmxa, għajnejn ġol-ħofra, widnejn imdendla, snien imberrqa, kull moħħ daqs gundalla perenni, kull **imnieher** daqs munqar ... waħda qisha fekruna, ieħor donnu serduk, oħra qisha gremxula, wieħed donnu granċ, waħda qisha għadha kemm daqet lumija, oħra miġġielda mal-**umanità**, ieħor qed jitkaża bl-iskandlu tas-seklu ... wieħed aktar tal-biża’ mill-ieħor. Siltiet sparpaljati minn *horror film*. Kollha marsusa ġo *frames* ileqqu tal-fidda. Kollha

rduppjati u ttripplati ġol-mirja ta' mal-ħitan. U f'kull wieħed minnhom ilmaħt moħbija ċellula ta' Amante.

“Għandek tazza 7-Up!”

Inħsadt u **bilkemm** ma żelaqlix ir-ritratt tal-*vulture* li kelli f'idi dak il-ħin. Quddiemi tfaċċa Amante b'parrokka ta' xuxa griża msebbla, fardal **iffjurit**, dublett iswed imdenneb u papoċċ bil-ġummiena.

“Qallek ġej dalwaqt, tafx. Kemm għandu santafjakka biex jinħasel ... Ġesù ħanin. Kont qed tara r-ritratti tal-familja, hux? Ahna r-ritratti nħobbuhom wisq...!”

Iżda ma laħqitx temmet kliemha. Fil-pront tfaċċa Amante b'ħalqu **mċarrat** kapaċi **jibla'** l-labrador taċ-ċeramika.

“Skuzani, John,” qalli. “Hallejtek tistenna, hux? Ġib is-7-Up miegħek ħa **nitilghu** fil-kamra tiegħi!”

(“Kruhat”, misluta u adattata minn *Penumbra* ta' Trevor Żahra)

Silta 2

ŻBALL OĦXON

Il-knisja ta' San Kurratu ma **kinetx** bogħod wisq mid-dar fejn kien joqgħod Pietru. Kienet kappella ċkejna, **tabilhaqq**, iżda kienet sombor għal dawk l-**erbat ixjuħ** li ma kinux jifilħu jimxu sal-parroċċa. Dawn kienu baqgħu la antika. **Filgħaxija** jorqdu kmieni bħat-tigieg u filgħodu jqumu kmieni bħas-sriedak. Ix-xwejjah Dun Krispin kien jitla' kuljum iqaddsilhom il-quddiesa tal-ħamsa **u** nofs, għax hekk kienu, minn qaddishom: iridu **jisimgħu** l-quddies kmieni.

Is-sagristan ta' din il-knisja kien Patist, iz-ziju ta' Pietru. Kull filgħodu kien jiftaħ il-knisja **għall**-ħabta tal-ħamsa, jixgħel ix-xema' u jhejji l-artal għall-quddiesa. Imbagħad, fil-

ħamsa u kwart, kien idoqq il-qanpiena u x-xjuħ jibdew ġejjin, l-irġiel imqartsin fis-sdieri u n-nisa mkeffnin fl-għonienel qishom qluġħ. Rożi ta' Xmun ma kienet tonqos qatt, u magħha kienet tieħu termos kafè bil-ħalib u xi żewġ biskuttelli biex Dun Krispin ibill grizmejh wara l-quddiesa.

U tafu min kien jgħin din il-quddiesa? Hadd ħlief Pietru Pitravu. Mhux għax kien iħobb iqum kmieni, tafux, izda għax Patist kien jieħdu miegħu għall-kaċċa hekk kif tispiċċa l-quddiesa. Malli l-knisja titbattal min-nies, is-sagristan kien jaħrab sad-dar għas-senter u jmorru dawra żgħira sakemm isir il-ħin għall-iskola.

Kollox kien miexi ħarir sa ma x-xitan deffes denbu. Patist ħa riħ qawwi u t-tabib qallu jagħmel ġimgħa fis-sodda. B'hekk ma setax iqum jiftaħ il-knisja filgħodu. Htieġlu jara x'jagħmel u, wara li dam ħafna jtella' u jnizzel, qatagħha li jibgħat għal Pietru u jitolbu jagħmilha ta' sagristan minfloku.

Pietru ma qalx le. Anzi, ħassu kburi li zijuh kien qed iħalli kollox f'idejh. Patist qagħad ifieħmu x'kellu jagħmel u, wara li għamillu premura kbira biex ma joħorgux ta' ħmar, tah il-muftieħ tas-sagristija u Pietru bewweg lejn id-dar.

Dakinhar tgħidx kif ħa ras ommu qabel ma raqad. Elf darba qalilha biex tqajmu kmieni għax ried jiftaħ il-knisja hu, jixgħel ix-xema' hu, idoqq il-qanpiena hu, jgħin il-quddiesa hu u jagħmel kollox hu. Kien qed iħossu tant importanti u ma riedx għad-dinja li tinsa tqajmu u jibqa' rieqed. Wara li żguratu għal elf darba oħra li kellha tqajmu fil-ħamsa nieqes kwart, Pietru daħal jorqod. Imma l-muftieħ tas-sagristija ma riedx jerħih minn taħt idejh, li ma jmurx ma jsibux filgħodu. Daħħlu miegħu fis-sodda u qabel ma raqad qiegħdu taħt l-imħadda! Imma lanqas seta' jorqod bil-ħsieb. Minn ħin għal ieħor kien jistenbaħ u

jħares lejn l-arloġġ fuq il-komodina. Imbagħad, **xħin** jinduna li kien għadu l-ħin, jintelaq lura mill-ġdid u jerga' jintilef fin-nġhas. Ħin minnhom qam b'**ħasda** kbira. Ħares lejn l-arloġġ u fid-dawl tax-xemgħa tal-Madonna rah jimmarka l-ħamsa u għaxra.

“It-Torok! Ommi **baqgħet** rieqda u ma **qajmitnix!**” qal b'**qatgħa** kbira fuqu. “F’ħames minuti rrid inkun il-knisja biex indoqq għall-quddiesa.”

Qabeż mis-sodda **qisu** żring, libes ħwejġu f’kemm trodd salib u ħareġ jiġri lejn il-knisja bil-muftieħ f’idu.

“Miskina ommi, tkun għajjiena bil-faċendi,” kien qed jaħseb. “Għalhekk baqgħet rieqda.”

Iżda Pietru kien ħa żball oħxon. Fil-fatt kienu għadhom l-**erbgħa** u għaxra! Meta ħares lejn l-**arloġġ**, bil-fixla ħasibhom il-ħamsa u għaxra u baqa’ b’dak il-ħsieb.

Wasal il-knisja b’nifsu **maqtuġħ**. Fetaħ il-bieb tas-sagristija u xegħel id-dawl. Qabad il-ħabel tal-qanpiena u rama jdoqq bla ħniena. Kienet qanpiena qadima u mġengla. Lehenha kien qisu ta’ żewġ għotjien tal-borom jew laned tal-kunserva jaħbtu ma’ xulxin. Imma dak l-istorbju kollu, fil-kwiet ta’ dik is-siegħa bikrija, ma **setax** ma jqajjimx **lil** kulħadd.

Hekk kif spiċċa mid-daqq u rabat il-ħabel, Pietru kien sejjer jiftaħ il-bieb tal-knisja u jħejji kollox għall-quddiesa. Dak il-ħin ħarstu **waqgħet** fuq l-arloġġ kbir **mal**-ħajt tas-sagristija. Tistgħu taħsbu kif baqa’ bħal mibluġħ kif ra li kienu għadhom l-erbgħa u għoxrin! Għall-ewwel baqa’ skantat iħares lejn l-arloġġ, ma jridx jemmen lil għajnejh. Iżda mbagħad intebaħ bl-**iżball** tiegħu. Kien daqq għall-quddiesa siegħa qabel!

“Mela għalhekk ma **qajmitnix** ommi!” qal bejnu u bejn ruħu. “U jien ħsibt li baqgħet riekda! Issa ser **noqgħod** siegħa sħiħa waħdi hawn?” Id-dar ma xtaqx jerga’ jmur. Anzi, gietu ħajra jmur għall-kaċċa. Izda biex jispara? Ftakar fil-vlegġa. Daħhal idu fil-but u sab li kienet għandu. Haseb li bil-vlegġa seta’ jaqbad xi erba’ gamimiet għax dak il-ħin ikunu reqdin fis-siġar. Għalaq il-bieb tas-sagristija u rġielha **jgħagġel** għal qalb ir-raba’ mit-**triq** ta’ wara l-knisja.

Kull min kien joqgħod dik in-naħa kien qam maħsud mid-daqq sfrenat tal-qanpiena. Qatt qabel ma kienet daqqet barra minn ħinha u għalhekk kulhadd ħareġ **jgħagġel** lejn il-knisja biex jara x’kien inqala’. Tistgħu taħsbu kif baqgħu meta sabu l-knisja mitfija u l-**bibien** magħluqin. Ingabret folla kbira f’qasir żmien u malajr bdiet tigris x-xniegħa li l-qanpiena kienet daqqet **waħedha**!

“Dan miraklu ta’ San Kurratu!” bdew **jgħidu** xi wħud.

“Dawk l-erwieħ abbandunati, jeħtieġu t-talb,” ziedu oħrajn.

“Jew daħal xi ħalliel biex jisraq u sar dal-miraklu biex jinqabad fil-fatt! qal Neriku ta’ Kalċ.

“Ġej xi kastig fuqna għal dnubietna,” meriethom Rozi ta’ Xmun bid-**dmugħ** f’għajnejha.

Min ried imur għal Dun Krispin u min ried iġib is-Surgent Spiru. Xi wħud riedu jmorru għas-sagristan u oħrajn **għiehom** f’rashom jisfrondaw il-bieb. Izda hadd ma mar imkien u hadd m’għamel xejn. Kulhadd baqa’ hemm biex jara kif ser tintemm il-bieċa.

(Adattata minn ‘Pietru Sagristan’ ta’ Carmel G. Cauchi f’*Ward mal-Mogħdija*)

Taqsim B >>>